

TÜRKİYE’DEKİ PLASTİK SANATLAR ALANI GİRİŞ ÖZEL YETENEK SINAVLARININ ÖZELLİKLERİ VE TAŞIDIĞI RİSKLER TEMELİNDE İNCELENMESİ¹

Aytaç ÖZMUTLU*
Ali TOMAK**

Özet

Bu çalışma Türkiye’de, plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavlarının mevcut durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında, giriş özel yetenek sınavlarının kendine özgü özellikleri, taşıdığı riskler detaylı olarak ele alınmıştır. Araştırmada bir nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın problemini cevaplandırabilmek için, Türkiye’de plastik sanatlar alanında eğitim veren ve kurumsal web sayfaları üzerinden sınav kılavuzlarına ulaşılabilen 23 üniversite üzerinde çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada üniversitelerin resmi internet sayfalarında yayınladıkları giriş özel yetenek sınavı uygulama klavuzları incelenmiştir. Araştırmanın ilk problemini cevaplamak için incelenen sınavlar; sınav aşamaları (ortak/bölüm), baraj sınavı uygulaması, soru türleri, aşama sayısı ve gün sayısı açısından analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular betimsel istatistiklerden yararlanılarak özetlenmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemini cevaplandırabilmek için, araştırmanın ilk problemi çerçevesinde gerçekleştirilen analiz bulgularına dayalı olarak Türkiye’de giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu özellikler kategorilendirilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde ise Türkiye’de giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu görünüm temelinde sınavın taşıdığı riskler kategorilendirilmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi temelinde yapılan incelemeler üniversitelerin %60.9’unun baraj sınavı uygulamasına yer verdiğini göstermektedir. İnceleme, giriş özel yetenek sınavlarında 9 farklı soru türünün kullanıldığını göstermekte olup en fazla tercih edilen soru türü insan figürü veya obje grubundan çizim ve imgesel çizimdir. İki aşamalı olarak gerçekleştirilen sınavların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Sınavın sadece iki üniversitede 3 gün ve daha fazla sürdüğü, sınavların yarısından fazlasının iki günde tamamlandığı görülmektedir. Araştırmanın ikinci alt problemi çerçevesinde Türkiye’de giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu özellikler, giriş özel yetenek sınavlarının süre temelinde sahip olduğu özellikler, zihinsel beceriler temelinde sahip olduğu özellikler ve değerlendirme süreci temelinde sahip olduğu özelliklere dayalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu risklerin sürenin sınırlılığı, sınava başvuran aday sayısı, ölçülecek olan becerilerin çok boyutluluğu ve değerlendirme sürecine dahil olacak birden fazla ölçme aracının varlığı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Giriş Özel Yetenek Sınavları, Güzel Sanatlar Eğitimi, Grafik Tasarım

¹ Bu makale, “Kendine özgü ölçme ve değerlendirme ilkeleri ve kriterleri açısından güzel sanatlar eğitimi bölümü resim-iş eğitimi anabilim dallarının giriş/özel yetenek sınavları” başlıklı doktora tezinden bölümler içermektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, aytacozmutlu@hotmail.com

** Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, alitomak@hotmail.com

EXAMINATION OF PLASTIC ARTS FIELD SPECIAL ABILITY EXAMS IN TURKEY ON THE BASIS OF THEIR CHARACTERISTICS AND RISKS

Abstract

This study aims to demonstrate the current state of the inputs special aptitude test in Turkey. Within the scope of the research, the specific features and risks of entrance special aptitude exams were discussed in detail. The document analysis method, which is a qualitative research method, was used in the research. To answer the problem of the research, providing training in the field of plastic arts in Turkey and was conducted on 23 college exam guide can be accessed on the Internet. In the study, the entrance special talent exam application guides published on the official websites of the universities were examined. The exams examined to answer the first problem of the study; the exam stages (common / department), the application of the dam exam, question types, the number of stages and the number of days were analyzed. The findings obtained as a result of the analysis were summarized by using descriptive statistics. To answer the second sub-problem research, based on analysis carried out in the framework of the first findings of the research problems in Turkey entry was categorized properties owned by their special aptitude test. The third sub-problem within the framework of the study on the basis of appearance as it is in Turkey's entrance exam special aptitude test taşıdığı risks are categorized. The investigations made on the basis of the first sub-problem of the research show that 60.9% of the universities include the application of the dam exam. The examination shows that 9 different question types are used in the entrance special aptitude test, and the most preferred question type is drawing and imaginary drawing from the human figure or object group. It is seen that exams conducted in two stages are in majority. It is seen that the exam takes 3 days or more in only two universities, and more than half of the exams are completed in two days. entry in Turkey within the framework of the second sub-problems Research has their special aptitude test specifications entry properties owned on the basis of the duration of a special aptitude test, mental skills were examined on the basis of the properties owned on the basis of that properties and evaluation process having basis. Within the framework of the third sub-problem of the study, it was determined that the risks of entrance special talent exams were limited in time, the number of candidates applying for the exam, the multidimensionality of the skills to be measured, and the existence of more than one measurement tool to be included in the assessment process.

Keywords: Special Talent Exams, Fine Arts Education, Graphic Design

Giriş

Türkiye’de çeşitli fakülteler bünyesinde bulunan plastik sanatlar alanları dört yıl süreli lisans programına kabul edilecek öğrenci adaylarının seçimini bu alana özgü giriş özel yetenek sınavı ile yapmaktadır. Sınavın yapılacağı akademik yılda gerçekleştirilmiş olmak koşulu ile ÖSYM tarafından merkezi olarak yapılan TYT (Temel Yeterlilik Testi) sınavında en az 150 puan almış olmak ve lise veya dengi bir ortaöğretim kurumundan (kesin kayıt tarihine kadar) mezun olmak özel yetenek sınavlarına başvuru yapabilmek için gerekli ön koşullardır. Merkezi bir sisteme bağlı kalmadan uygulanan bu sınavlarda, her üniversite kendine özgü yöntemlerle adaylarını ölçmekte ve bir değerlendirmede bulunmaktadır. Farklı yüksek öğretim kurumları çatısı altında her biri farklı tarih ve koşullarda gerçekleştirilebilen özel yetenek sınavları, öğrenci adayının başvurduğu alandaki temel yeterlik ve yetkinliklerini ölçmek üzere yapılır. Her üniversite kendine özgü koşulları göz önünde bulundurarak sınav yönergesi ve uygulama esasları kılavuzunu oluşturur. Bu nedenle özel yetenek sınavları arasında yöntem ve

uygulama farklılıkları görülebilir. Buna rağmen Türkiye’de plastik sanatlar alanlarında yapılan giriş özel yetenek sınavlarına ait yönerge ve uygulama esasları kılavuzları incelendiğinde sınavların ölçme sürecinin içeriğini oluşturan sınav aşamaları ve soru tipleri bakımından büyük oranda benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Giriş özel yetenek sınavlarında sıkça kullanıldığı görülen iki soru tipi vardır. Bunlardan ilki insan figüründen ve/veya obje grubundan çizim sınavı olarak bilinmektedir. Bu soru tipinde, sınava katılan adaylardan beklenen, karşılarında duran insan figürü ve/veya obje grubu üzerinde gerçekleştirdikleri gözlemleri, çizim olarak iki boyutlu bir düzleme belirli ilkeler doğrultusunda aktarabilmeleridir. Giriş özel yetenek sınavlarında görülen bir diğer sınav olan imgesel çizim sınavı ise herhangi bir görsel gözleme dayanmamaktadır. Bu soru türünde, verilen konuya göre adaylardan imgelemlerinde canlandırdıkları obje veya figürleri soruda belirtilen kurgu içerisinde iki boyutlu düzleme aktarmaları beklenir. İmgesel çizim sınavlarında adayın karşısında kurgulanmış ve optik olarak olarak izleyebileceği bir düzenleme yoktur. Aday, o ana kadar yaşadığı, algılayarak anlamlandırdığı ve imgelere dönüştürdüğü kavramları soru tipine uygun biçimde kullanabilmesiyle değerlendirilir (Tomak, 2010, s.3).

Genellikle iki aşamalı olarak gerçekleştirilen özel yetenek sınavlarında bazı üniversitelerin herhangi bir eleme yapmadan her iki aşama sınavının ortalamasıyla özel yetenek sınav puanını belirlediği görülürken, bir kısmında ise ilk aşamanın eleme sınavı, ikinci aşamanın yerleştirme sınavı olarak değerlendirildiği görülmektedir. İncelenen üniversiteler içerisinde üçüncü aşama sınavı uygulayan üniversite sayısı oldukça azdır. Örneğin Atatürk Üniversitesi GSF Grafik ve Dokuz Eylül Üniversitesi GSF Resim bölümlerinin 3. Aşama sınavı olarak mülakat ve portfolyo değerlendirmesi yaptığı görülmektedir.

Türkiye’de yapılan özel yetenek sınavları incelendiğinde, birinci aşama sınavlarında büyük bir çoğunlukla insan figüründen çizim sorusuyla karşılaşılırken, nadiren insan figürü yerine obje veya obje grubundan oluşturulan bir düzenleme adayların karşısına konulmaktadır. Bazı bölümlerde ise birinci aşama sınavında aday görsel algı ve/veya genel kültür testine tabi tutulmaktadır. İkinci aşama sınavının ise ağırlıklı olarak imgesel çizim yani verilen bir konunun imgelemlerinde oluşturularak çizilmesi olarak planlandığı görülmektedir. Bununla birlikte birinci aşama sınavı çoğu üniversitede plastik sanatlar gurubu olarak adlandırılan resim, grafik, heykel, seramik gibi bölümler için ortak yapılırken, ikinci aşama sınavında bölümler özelinde ayrılmaya gidildiği görülmektedir. Bu sayede ikinci aşama sınavlarında alana özgü ve sıradışı soru tipleriyle karşılaşılabilir. Örneğin Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümü’nde yapılan ikinci aşama sınavında adaylardan verilen konuyla ilgili 75 kelimelik bir metin oluşturmaları ve bu metinden yola çıkarak bir çizim yapmaları istenmiştir. Yine ikinci aşama sınavının bölümlere ayrıldığı bazı üniversitelerde heykel, seramik, resim gibi plastik alanlara özgü üç boyutlu ya da renkli uygulamalara yönelik soru tipleri ile karşılaşılmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, giriş özel yetenek sınavlarını konu alan bilimsel çalışmaların büyük oranda müzik ve beden eğitimi alanlarında daha ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. Bunun yanında güzel sanatlar eğitimi giriş özel yetenek sınavlarına yönelik araştırmalar incelendiğinde, giriş özel yetenek sınavlarının sonuçlarının değerlendirildiği (Altınkurt, 2006); özel yetenek sınavları ile öğrenci alınırken karşılaşılan sorunların incelendiği (Kavuran, 2004); özel yetenek sınavlarının sınıflama doğruluğunun incelendiği (Atar, 2012); özel yetenek giriş sınavı: yordama geçerliği ve sınavın çeşitli değişkenlere göre incelendiği (Kaplan ve Çakan, 2007); bu sınavlarla ilgili olarak öğretim elemanı görüşlerinin incelendiği (Kayahan ve Çakmakoğlu Kuru, 2017) araştırmaların olduğu dikkat çekmektedir. Alanyazın incelendiğinde, Türkiyede plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavlarının özelliklerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Böylesi bir incelemenin giriş özel yetenek sınavlarının niteliğinin artırılması konusunda önemli bir gerekliliğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma Türkiye’de, giriş özel yetenek sınavlarının mevcut durumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmada giriş özel yetenek sınavı bir ölçme aracı olarak ele alınarak, bu sınavın geniş bir tanımına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu tanımlama kapsamında, giriş özel yetenek sınavlarının kendine özgü özellikleri, taşıdığı riskler detaylı olarak ele alınmıştır. Özetle bu araştırma, özel yetenek sınavlarının var olan durumunu ortaya koymak, uygulamadaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve bu kapsamda birtakım önerilerde bulunarak gerek akademik gerek uygulama alanında plastik sanatlar eğitimi veren fakültelerin niteliğini artırmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma problemleri aşağıda görüldüğü gibidir:

Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları nasıl bir görünüme sahiptir?

Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları ne gibi özelliklere sahiptir?

Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları hangi risklere sahiptir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada bir nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın problemini cevaplandırabilmek için, Türkiye’de plastik sanatlar alanında giriş özel yetenek sınavı yapan fakülteler üzerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir. Bu inceleme, ülkemizde plastik sanatlar alanında eğitim veren ve internet üzerinde sınav kılavuzlarına ulaşılabilen 23 üniversite üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada üniversitelerin resmi internet sayfalarında yayınladıkları giriş özel yetenek sınavı uygulama kılavuzları incelenmiştir. İncelenen sınavlar; sınav aşamaları (ortak/bölüm), baraj sınavı uygulaması, soru türleri, aşama sayısı ve gün sayısı açısından analiz edilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular betimsel istatistiklerden yararlanılarak özetlenmiştir. Araştırmanın ikinci alt problemini cevaplandırabilmek için, araştırmanın ilk problemi çerçevesinde gerçekleştirilen analiz bulgularına dayalı olarak Türkiye’de giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu özellikler kategorilendirilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde ise Türkiye’de giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu görünüm temelinde sınavın taşıdığı riskler kategorilendirilmiştir. Söz konusu kategorilendirme çalışmalarında ölçme ve değerlendirme, görsel sanatlar eğitiminde ölçme ve değerlendirme alanında yapılan kuramsal ve deneysel araştırma bulgularından yararlanılmıştır. Araştırmada veri analizi iki alan uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerini oluşturan sınav yönergeleri bağımsız olarak iki araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Kodlama işleminin tamamlanmasının ardından kodlayıcılar bir araya gelerek kodlayıcılar arası güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte kodlar arasında tam bir uyum olduğu görülmüştür.

Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde “Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları nasıl bir görünüme sahiptir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Araştırmada giriş özel yetenek sınavları; sınav aşamaları (ortak/bölüm), baraj sınavı uygulaması, soru türleri, aşama sayısı ve gün sayısı temelinde incelenmiştir. Giriş özel yetenek sınavlarının çalışma grubu kapsamına dahil edilen üniversitelerin sınav uygulama kılavuzları temelinde sahip olduğu görünüm Tablo 1’de görüldüğü gibidir.

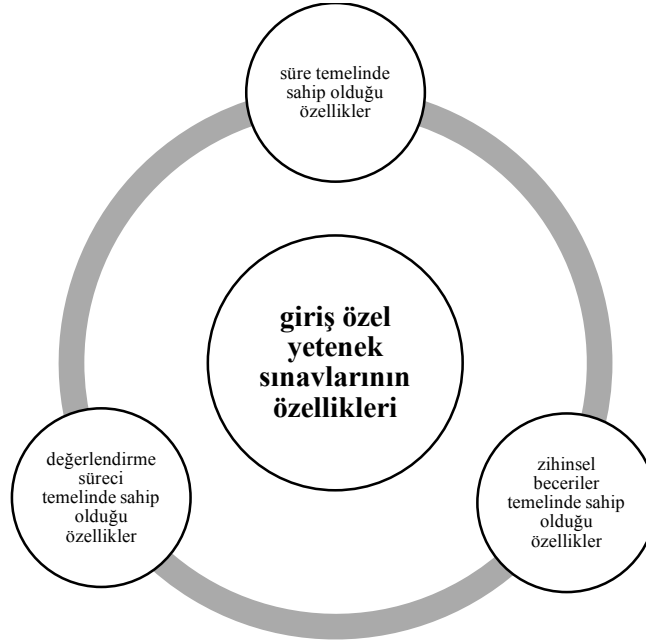
Tablo 1: Plastik Sanatlar Giriş Özel Yetenek Sınavlarının Görünümü

Temalar	Değişkenler	Frekans	Yüzde
Sınav Aşamaları (Ortak/Bölüm)	Sadece Bölüm Sınavı Yapanlar	5	21.7
	Ortak Sınav Yapanlar	10	43.5
	Her ikisini de Yapanlar	8	34.8
Baraj Sınavı Uygulaması	Baraj Sınavı Olanlar	14	60.9
	Baraj Sınavı Olmayanlar	9	39.1
Soru Türleri	Çizim (İnsan figürü, obje grubu)	18	39.1
	İmgesel Çizim	14	30.4
	Tipografik Düzenleme	1	2.2
	Görsel Algı	3	6.5
	Genel Kültür	3	6.5
	Dosya Değerlendirmesi	3	6.5
	Metin Oluşturma ve Çizimi	1	2.2
	Üç Boyutlu Şekillendirme Sınavı	2	4.3
	Grafik Ürün Tasarımı	1	2.2
Aşama sayısı	1.Aşamalı	5	21.7
	2 Aşamalı	16	69.6
	3 Aşamalı	2	8.7
Gün sayısı	1gün	9	39.1
	2 gün	12	52.2
	3 gün ve fazlası	2	8.7

Çalışma grubuna dahil edilen yetenek sınavları incelendiğinde, özel yetenek sınavlarının yaklaşık yarısının ortak sınav olarak yapıldığı görülmektedir. Giriş özel yetenek sınavlarında sadece bölüm sınavı yapan üniversiteler ise en düşük orana sahiptir. Çalışma grubuna dahil edilen üniversitelerin %60.9'unda baraj sınavı uygulaması görülmektedir. İnceleme giriş özel yetenek sınavlarında 9 farklı soru türünün kullanıldığını göstermektedir. Giriş özel yetenek sınavlarında en fazla tercih edilen soru türünün insan figüründen veya obje grubundan çizim ve imgesel çizim olduğu görülmektedir. Buna karşın, görsel algı, görsel kültür, dosya değerlendirme, verilen konuya uygun metin oluşturma ve oluşturulan metne bağlı çizim, tipografik düzenleme ve çeşitli grafik ürün tasarımı soru türleri giriş özel yetenek sınavlarında kendine az yer bulabilmektedir. Giriş özel yetenek sınavları aşama sayısı açısından incelendiğinde sınavların en fazla iki aşamalı olarak gerçekleştirildiği üç aşamalı sınavın ise sadece iki üniversitede yapıldığı görülmektedir. Son olarak giriş özel yetenek sınavları gün sayısı temelinde incelendiğinde, sınavın sadece iki üniversitede 3 günden daha fazla sürdüğü, sınavların yarısından fazlasının ise iki günde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt probleminde “Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları ne gibi özelliklere sahiptir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Araştırma sürecinde bu kapsamda yapılan analizler sonrasında ülkemizde giriş özel yetenek sınavlarının süre, aday sayısı, zihinsel beceri, yeterlik alanları ve değerlendirme süreci açısından incelenebileceği görülmüştür.

Şekil 1: Giriş özel yetenek sınavının araştırma kapsamında incelendiği kategoriler.

Giriş özel yetenek sınavlarının süre temeline sahip olduğu özellikler: Giriş özel yetenek sınavlarının Türkiye’de yapılan uygulamaları incelendiğinde sınavların %91.3’ünün 1 veya 2 günde gerçekleştirildiği görülmektedir. Yine %91.3’ü iki aşamalı olarak gerçekleştirilen bu sınavlarda, %78.3 oranında insan figürü veya obje grubundan çizim olarak bilinen 1. aşama sınavı ortalama 60-90 dk arasında sürmektedir. %83.3’ü imgesel çizimden oluşan 2. aşama sınavının ise ortalama olarak 90-120 dk arasında sınırlandırıldığı görülmektedir. Bu durum adayları sürece dayalı olarak değerlendirme imkanı veren ölçme değerlendirme araçlarından faydalanılamamasına neden olmaktadır. Fakültele ait özel yetenek sınavı klavuzları incelendiğinde sınav gün ve sürelerinin birbiriyle benzer özellikler göstermesine paralel olarak sınav aşama ve soru türlerinin de benzer olduğu görülmektedir. Giriş özel yetenek sınavı aşamalarının ve soru türlerinin sahip olduğu benzerlikte sınav için ayrılan sürenin belirleyici olduğu düşünülmektedir. Giriş özel yetenek sınavlarında öğrencileri eleme ve yerleştirme sürecine ayrılan sürenin geniş bir zamana yayılması durumunda Türkiye’de bazı fakültelerin özel yetenek sınavlarında yer verilen portfolyo değerlendirmesi veya yüzyüze görüşme gibi ölçme türlerinin uygulanması söz konusu olabilir.

Giriş özel yetenek sınavlarının zihinsel beceriler temeline sahip olduğu özellikleri: Giriş özel yetenek sınavı ile adayların bu alana ilişkin zihinsel güçlerinin belirlenmesi amaçlanır. Bu durum giriş özel yetenek sınavının etkinlik alanını oluşturan söz konusu zihinsel gücün kapsamının sınırlarının belirlenmesini gerekli kılar. Ancak Türkiye’de gerçekleştirilen giriş özel yetenek sınavlarına bakıldığında, %69.5 oranında adayların optik algılamaya ve imgesel düşünmeye dayalı çizim becerilerini ölçen soru türleri ve sınav aşamalarına yer verildiği görülmektedir. Bu da adaylarda bulunan zihinsel gücün belirlenmesinde çok boyutlu yaklaşımın göz ardı edilmesi anlamına gelmektedir. Bu yaklaşıma göre seçilen öğrenciler 4 yıllık eğitim hayatının 1. ve 2. sınıflarında daha çok çizim becerisine dayalı temel tasarım, çizim veya perspektif gibi derslerde beceri göstergeleri de ileriki dönemlerde kendilerinden beklenen özgün, yaratıcı ve çözüm geliştirici uygulamaları gerçekleştirmekte zorlandıkları görülmektedir. Oysa iyi yetişmiş bir sanat veya tasarım öğrencisinin bir anlatım biçimi olarak çeşitli uygulama tekniklerini kavramış; evrensel anlamda sanat ve tasarım

problemlerini algılama, sorgulama, tanımlama ve çözüm üretebilme alt yapısına sahip, bilinçli ve yaratıcı sanatçı ve tasarımcı niteliklerini karşılayabilmesi gereklidir. İfade edilen özelliklerin, üst düzey zihinsel düşünme becerileri gelişme potansiyeli taşıyan öğrencilere kazandırılabilmesi daha kolay olacaktır. Bu bakış açısı ile uyumlu olarak Türkiye’de dört üniversitenin giriş özel yetenek sınavlarında görsel algı, dosya değerlendirmesi, metin oluşturma ve çizimi gibi soru türlerine yer verdikleri görülmektedir. Bilindiği gibi alan yazında yaratıcılığı ve uzamsal becerileri ölçen pek çok test bulunmaktadır (Aslan, 2001). Bu test türlerinin özel yetenek sınavlarının aşamalarına dahil edilmesi düşünülebilir.

Giriş özel yetenek sınavının kapsamına giren yeterlik alanları, üst düzey zihinsel becerileri kapsamaktadır. Bu durum, sınava dahil edilecek soru niteliklerinin, bu zihinsel becerilerle aynı düzeye sahip olmasını gerekli kılar. Sanatçı ve tasarımcı adaylarının ilgili alana yönelik potansiyellerini belirlemek amacıyla yapılan özel yetenek sınavı ile salt gözlem veya imgelem kurma gücüne dayalı çizim becerilerini ölçmek kadar adayın sahip olduğu üst düzey zihinsel becerilerin bir göstergesi olan yaratıcı düşünme, uzamsal algı ve konumlandırma gibi becerileri ölçmek son derece önemlidir. Uzamsal düşünme becerisi; özellikle mimari, resim, heykel veya grafik tasarım gibi sanat ve tasarım alanlarıyla uğraşan insanların uzamsal konumu algılamadaki becerilerini ifade eder.

İnsan figüründen çizim ve imgesel çizim sorularından oluşan sınavlar elbette belirli bir ölçüde adayın üç boyutlu formu görme/düşünme, figür veya nesnelerin uzamsal konumlarını algılayarak mekansal bütünlük içerisinde iki boyutlu düzleme aktarabilme becerilerini ölçmektedir. Ancak bu becerilerin uzun yıllardır birbirine benzer soru kalıplarıyla ölçülmesi, sınava hazırlanan öğrencilerin ilgili alanın gerektirdiği becerileri çoklu değil, soru tipinin gerektirdiği ölçüde tek yönlü geliştirmesi sonucunu doğurmaktadır. Adayların alana yönelik zihinsel yeteneklerinin, hazırlık sürecinde ezberlenerek kalıplaştırılmış çözümleri içeren soru tipleri yerine, karşılaşılmamış değişik durum ve koşullarda yeni ve farklı çözümler üretebilmelerine imkan sağlayan soru tipleriyle ölçülmesi gerekmektedir. Türkiye’deki giriş özel yetenek sınavları incelendiğinde halen bir çok güzel sanatlar fakültesinde alana özgü sınav yerine bütün bölümleri kapsayan ortak sınav yapıldığı görülmektedir. Oysa güzel sanatlar fakülteleri bünyesinde yer alan resim, grafik, heykel, seramik gibi bölümlerin ayrı sınavlarla, alana özgü sınav aşamaları ve soru tipleri ile öğrenci seçmeleri, ilgili alanın gerektirdiği becerileri ölçen soru türlerinin tasarlanmasını da sağlayacaktır.

Giriş özel yetenek sınavlarının değerlendirme süreci temelinde sahip olduğu özellikleri: Giriş özel yetenek sınavları, eleme ve sonrasında sıralama yapmak için gerçekleştirilen bir sınavdır. Bu durum, öğrencilerin ölçme sonuçlarının sayısal verilere dönüştürülmesini gerekli kılar. Giriş özel yetenek sınavlarında “çizim” olarak ortaya çıkan ölçüm sonuçlarının güvenilir biçimde sayısal değerlere dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu durum, giriş özel yetenek sınavı geliştirme sürecinin, yalnızca ölçme aracı tasarlamak değil aynı zamanda her bir ölçme aracı ile elde edilen ölçme sonuçlarının sayısallaştırmasında kullanılacak değerlendirme araçlarının geliştirilmesini kapsadığını göstermektedir. Ancak incelenen hiç bir sınav kılavuzunda ölçme aracı değerlendirme ölçütlerine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmektedir. Giriş özel yetenek sınavlarının çok boyutlu bir yapı oluşu, disiplinlerarası uzmanlık alanlarının çakışma noktasında yer almasına neden olmaktadır. Bu durum, giriş özel yetenek sınavlarının geliştirilmesinde sadece plastik sanatlar alanına ilişkin uzmanlığın yeterli olmadığını göstermektedir. Sınavda birden fazla ölçme aracının sonucu bulunmaktadır. Örneğin çizim sınavı, imgesel sınav ve merkezi sınav sonuçlarının değerlendirmeye hangi oranda katılacağı önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Plastik sanatlar alanı giriş özel yetenek sınavları hangi risklere sahiptir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Araştırma kapsamında yürütülen incelemeler sonrasında giriş özel yetenek sınavlarında öne çıkan temel riskleri aşağıda görüldüğü gibi sıralamak mümkündür.

1. Risk: Sürenin sınırlılığı
2. Risk: Sınava başvuran aday sayısı
3. Risk: Ölçülecek olan becerilerin çok boyutluluğu
4. Risk: Değerlendirme sürecine dahil olacak birden fazla ölçme aracının varlığı

Aşağıda, giriş özel yetenek sınavının taşıdığı risklere ilişkin yorumlara ve bu risklere karşılık alınabilecek önlemlere yer verilmektedir.

1. Risk: Sürenin Sınırlılığı: Giriş özel yetenek sınavlarında öğrencileri, plastik sanatlar alanının gerektirdiği zihinsel güç açısından tanımak için sahip olunan sürenin sınırlı oluşu önemli bir risk faktörüdür. İnceleme, giriş özel yetenek sınavlarının %91.3’ünün iki gün içinde tamamlandığını göstermektedir. Süre kaynaklı risk etkisini azaltmak için çeşitli önlemlerden söz etmek mümkündür. Bu kapsamda alınabilecek olan önlemleri ölçme aracı çerçevesinde alınabilecek önlemler ve sınav sistemi çerçevesinde alınabilecek önlemler olmak üzere iki başlık altında ele almak mümkündür. Giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme-değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda sürenin neden olduğu riski azaltmanın yollarından birinin, ölçme aracını yüksek nitelikte yordama gücüne kavuşturmak olduğu söylenebilir. Böylesine yüksek nitelikte ve güçlü ölçme araçları ancak güzel sanatlar, eğitim bilimleri, ölçme ve değerlendirme alanına ilişkin bilimsel bilgilerin öngördüğü adımların takip edilmesi ile geliştirilebilir. Bu durum, giriş özel yetenek sınavı geliştirme sürecinin gereklerini yerine getirmek için sadece alan uzmanlığının yeterli olmayıp, disiplinlerarası bir işbirliğinin zorunlu olduğunu göstermektedir. Güzel sanatlar alanına ilişkin zihinsel becerileri ölçümleyen bir araç olarak soru geliştirme, bu sürecin yalnızca bir boyutunu oluşturmaktadır. Bir ölçme aracı geliştirmek, adeta yapının inşa edildiği sistematik, uzun soluklu ve süreklilik gerektiren bir süreçtir. Giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme-değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda sürenin neden olduğu riski azaltmanın yollarından bir diğeri de sınav sistemine, sınavın uygulanma süresine dahil olmadan öğrenciyi tanıma işlevini yerine getirecek aşamalar eklemektir. Bu önlem, giriş özel yetenek sınavını süre etkisine karşı daha dayanıklı hale getirecektir. Sisteme dahil edilmesi tavsiye edilebilecek aşamalardan biri, adayları uzun soluklu çalışmalarını ile daha yakından tanımaya imkan veren ve portfolyo olarak adlandırılan çalışma dosyalarının sunumudur. Bu önlem, giriş özel yetenek sınavının uygulama sürecinde, öğrenciyi tanıma çabasına, “sıfır noktası” ndan başlamamayı sağlayacaktır. Araştırma kapsamında incelenen sınav kılavuzları yalnızca bir üniversitede böylesi bir değerlendirme yapıldığını göstermektedir. Sınav sistemine portfolyo aşamasının dahil edilmesi ile giriş özel yetenek sınavının öğrenciyi tanıma konusunda sahip olduğu sınırlı sürenin uzayacağı görülmekte ve böylece de süre sınırlılığının risk olmaktan çıkacağı öngörülebilmektedir. Tüm bu olumlu yönlerine rağmen, portfolyo sunumuyla gerçekleşecek bir sınav aşamasının akıllarda bırakacağı soru işaretleri de göz ardı edilmemelidir. Giriş özel yetenek sınavında portfolyo kullanımının geçerlik ve güvenilirlik gereklerini yerine getirmenin uzlaşmış yollarının eksiksiz bir biçimde hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.Risk: Sınava Başvuran Aday Sayısı: Sınava başvuran adayların çok olması, giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme-değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda iki açıdan risk taşımaktadır. Bunları sınava başvuran adaylar açısından oluşturduğu risk ve sınavı değerlendirecek uzmanlar açısından oluşturduğu risk olarak ele almak mümkündür. Sınava başvuran adaylar üzerinde oluşturduğu risk açısından değerlendirme yapmak gerekirse, sınava başvuran aday sayısı, giriş özel yetenek sınavının gerçekleştiği fiziksel ortamın şartları üzerinde doğrudan etki yaratmaktadır. Bir diğer etki de adayların psikolojik durumları üzerindedir. Yüzlerce adayın aynı anda aynı sınava

girmesi ile oluşan kalabalık, adayların performansları üzerinde etki yaratacak psikolojik durumların oluşmasına zemin hazırlayabilir. Sınava başvuran aday sayısının sınavı değerlendirecek uzmanlar açısından oluşturduğu risk ise giriş özel yetenek sınavında kullanılacak olan ölçme ve değerlendirme araçlarının seçiminin, sınavın uygulanacağı kişi sayısından doğrudan etkilenmesinden kaynaklanmaktadır. Sınava başvuran adayların çok olması, sınav yapımcıları ölçme ve değerlendirme sürecini zaman açısından en ekonomik şekilde yerine getirmeye zorlamaktadır. Bu nedenle de daha az kişiye uygulanabilen bir takım geçerliği ve güvenilirliği yüksek ölçme ve değerlendirme araçlarının dışarıda bırakılmasına neden olmaktadır. Özetlemek gerekirse sınava başvuran adayların tamamının aynı gün sınava girmesi, gerek fiziksel gerekse de psikolojik nedenlerden dolayı giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme – değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda risk oluşturmaktadır.

Başvuran kişi sayısı kaynaklı risk etkisini azaltmak için çeşitli önlemlerden söz etmek mümkündür. Bu önlemleri sınavın eleme sistemi çerçevesinde alınabilecek önlemler ve sınav uygulanma tarihleri çerçevesinde alınabilecek önlemler olarak ifade etmek mümkündür. Sınavın eleme sistemi çerçevesinde alınabilecek önlem kapsamında Avrupa ve Amerika’da giriş özel yetenek sınavlarının dengi uygulamaları incelemek mümkündür. Bu sınavlarda eleme işleminin başvuran adaylardan alınan portfolyolara göre yapıldığı görülmektedir. Portfolyosu yeterli görülen aday, gerçekleştirdiği çalışmaların sanatsal altyapısını, kuramsal ve felsefi dayanaklarını ayrıntılı bir şekilde ifade etmek ve kendisini daha yakından tanıtabilmek için görüşmeye çağrılmakta ardından da performans sınavına alınmaktadır. Bu sistemin ilk etapta, öğrencilerin uzun soluklu çalışmaları olan portfolyo ile gerçekleştirmesi elbette geçerli bir yaklaşımdır. Türkiye’deki eleme sisteminin, incelenen üniversitelerin 14 tanesi tarafından baraj puanı uygulaması ile gerçekleştirildiği görülmektedir. Yine inceleme, %39.1 oranında tek aşamalı sınav ile aynı gün içinde ve büyük bir yoğunlukla da insan figüründen çizim sınavına bakılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Çok sayıda aday yalnızca çizim sınavına bakılarak, birkaç saat süren bir değerlendirmenin ardından elenmektedir. Aday sayısının çok oluşu ve öğrencilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde sahip olunan sürenin darlığı, uygulanan eleme sisteminin geçerliği konusunda şüpheler taşımaktadır. Sınav uygulanma tarihleri çerçevesinde alınabilecek önlemler incelendiğinde sınava başvuran adayların sayıca çok oluşunun, giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme- değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda risk oluşturduğu görülmektedir. Bu riski azaltmak için alınabilecek önlemlerden bir diğeri de sınav aşamalarının tek günde değil, günlere dağıtarak gerçekleştirilmesidir. Araştırma kapsamında incelenen üniversitelerden yalnızca ikisinin sınav süresinin 3 gün ve daha fazla sürede gerçekleştirildiğini göstermektedir. Böyle bir uygulama, sınava katılan öğrenci sayısının çok oluşundan dolayı adayları ve sınav yapımcıları olumsuz etkileyebilecek risklerin azalmasını sağlayacaktır.

3. Risk: Ölçülecek Becerilerin Çok Boyutluluğu: Giriş özel yetenek sınavı ile ölçülecek ve değerlendirilecek olan becerilerin çok boyutluluğu söz konusu sınavın doğru bir ölçme- değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda çeşitli riskler oluşturmaktadır. Bu risklerin başında, sınavın sahip olduğu yapı ile ölçülmek istenilen yapının örtüşmemesi gelmektedir. Plastik sanatlar alanına ilişkin becerilerin ölçümü sanatta ölçme değerlendirme konusu kapsamında ele alınmaktadır. Bu alanda ölçme değerlendirme uygulamaları incelendiğinde iki yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Bu uygulamalardan ilki sanat/tasarım becerisinin doğrudan eserle ölçülmesi diğeri ise söz konusu becerinin ilişkili olduğu zihinsel becerilerin ölçülmesine imkan veren yapılar tasarlamaktır. Dayanağını bilişsel yaklaşımdan alan bu uygulama anlayışına göre, sanatsal bir görüntünün veya tasarımsal bir ürünün gerisinde bir takım zihinsel beceriler vardır. Bir sanat eserinin veya tasarım ürününün nitelikli sayılabilecek özellikleri taşıyacak şekilde üretilmesinin gerisinde; analitik düşünme, nesnelere zihinde hareket ettirme, döndürme, açma, parçalara ayırma

gibi uzamsal düşünme becerileri bulunmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen giriş özel yetenek sınavı kılavuzlarında benzer bir yaklaşımı yansıtan uygulamalara rastlanmıştır. Örneğin Marmara Üniversitesi'nin ilk aşamsa sınavını “Görsel algılama / bellek / kurgulama”, Anadolu Üniversitesi'nin ise “Görsel Algı / Genel Kültür Test Sınavı” olarak tanımladığı görülmektedir. Söylenilenlerden yola çıkarak, giriş özel yetenek sınavında yordanmaya çalışılan alanın nitelikleri, ilişkili olduğu zihinsel beceri belirlenerek, doğrudan o zihinsel becerinin ölçümü ile gerçekleştirilebileceği söylenebilir. Bu anlayış, sanat eğitimindeki bazı ezberci çizim uygulamalarına bir alternatif oluşturmayı sağlayacaktır. Diğer yandan bu ölçme araçlarından elde edilecek ölçme sonuçlarının değerlendirilmesinde beğeni gibi öznel unsurlar ortadan kaldırılarak daha rasyonel yollar geliştirilebilecektir. Bu tarz uygulamaların yaygınlaşması da sanat ile zihin arasındaki ilişkinin adaylar tarafından daha iyi idrak edilmesini sağlayacaktır.

4.Risk: Değerlendirme Sürecine Dahil Olacak Birden Fazla Ölçme Aracının Varlığı: Giriş özel yetenek sınavının değerlendirme sürecine dâhil olacak birden fazla ölçme aracının varlığı bu sınavların doğru bir ölçme değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda çeşitli riskler oluşturmaktadır. Bu boyutun taşıdığı risklerin iki boyuta sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar değerlendirme araçlarının taşıdığı risk ve değerlendirme sonuçlarının toplam puana dahil olma yüzdesinin taşıdığı risktir. Bu konuyu değerlendirme araçlarının taşıdığı risk açısından incelemek gerekirse bilindiği gibi giriş özel yetenek sınavlarında uygulanan ölçme araçlarının sonuçları, çoğunlukla çizime dayalı görsellerden oluşmakta ve bu “çizim” lerin sayısal değerlere dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu dönüşümün rasyonel olarak gerçekleştirilebilmesi için, mutlaka değerlendirme ölçeklerinin kullanılması gerekmektedir. Ölçme sonuçlarının değerlendirileceği ölçüt ve araçlar önceden planlanmamışsa bu sürece değerlendirmeyi yapan kişinin görüşlerinin dahil olması kaçınılmaz olarak gerçekleşecektir. Bir ölçüt olmaksızın yapılan değerlendirmede, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırma işlemi atlanarak, sayısal değerler verildiğinden bu işleme değerlendirme denilemeyeceği açıktır. Çünkü değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçütle karşılaştırılması işlemidir. Bu nedenle ölçüt olmadan değerlendirmeden de söz edilemez. Araştırma kapsamında incelenen hiç bir sınav klavuzunda değerlendirme ölçütlerine rastlanmamıştır. Değerlendirme sonuçlarının toplam puana dahil olma yüzdesinin taşıdığı risk açısından konuyu ele alacak olursak giriş özel yetenek sınavında tüm ölçme ve değerlendirme uygulamalarının ardından sıra toplam puanın hesaplanmasına gelmektedir. Toplam puan tüm ölçme sonuçlarının belli bir yüzdeyle dahil oldukları bir puandır. Bu açıdan, değerlendirme sonuçlarının yüzde kaçlık bir oranda toplama dahil edileceğine karar vermek oldukça önemli görülmektedir. Öte yandan ÖSYM tarafından merkezi olarak yapılan Temel Yeterlilik Testi sınav puanlarının (TYT-P) giriş özel yetenek sınav puanına (ÖYSP) belirlenmiş katsayılarla ($YP = (1,17 \times ÖYSP-SP) + (0,11 \times OBP) + (0,22 \times TYT-P)$) dahil edildiği bilinmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma giriş özel yetenek sınavlarının özelliklerine yönelik geniş bir betimleme sunmaktadır. Söz konusu betimleme giriş özel yetenek sınavlarının sahip olduğu özellikleri kategorik yapılar içinde inceleyebilme şansı vermektedir. Bu inceleme, özel yetenek sınavlarına yönelik analitik çözümler geliştirebilmeyi ve geliştirilen çözümlerin sağlayacağı katkıları gözlemleyebilmeyi mümkün kılmaktadır. Öte yandan araştırmada özel yetenek sınavlarının ortaya çıkan özellikleri temelinde taşıdığı riskler detaylı bir şekilde analiz edilerek bu risklerin giderilmesine hizmet edebilecek öneriler geliştirilmiştir. Her öneri güzel sanatlar alanı ve ölçme değerlendirme alanının özellikleri dikkate alınarak ortaya atılmıştır. Yapılan araştırma özel yetenek sınavlarının sahip olduğu risklerin giderilebilir olduğunu göstermektedir. Her bir riskin kendi içinde analiz edilerek

kendine özgü önlemlerin alınması buradaki temel koşul olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma, çalışma grubuna dahil edilen yetenek sınavlarının yaklaşık yarısının ortak sınav olarak yapıldığını göstermektedir. Üniversitelerin %60.9'u baraj sınavı uygulamasına yer vermektedir. İnceleme giriş özel yetenek sınavında 9 farklı soru türünün kullanıldığını göstermekte olup en fazla tercih edilen soru türünün insan figürü veya obje grubundan çizim ve imgesel çizim olduğu görülmektedir. İki aşamalı olarak gerçekleştirilen sınavların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Sınavın sadece iki üniversitede 3 gün ve daha fazla sürdüğü, sınavların yarısından fazlasının iki günde tamamlandığı görülmektedir.

Giriş özel yetenek sınavının sahip olduğu riskler; sürenin sınırlılığında kaynaklanan riskler, sınava başvuran aday sayısının çokluğundan kaynaklanan riskler, ölçülecek olan becerilerin çok boyutluluğundan kaynaklanan riskler ve değerlendirme sürecine dahil olacak birden fazla ölçme aracının varlığından kaynaklanan riskler olarak sayılabilir. Araştırma çerçevesinde süreden kaynaklanan risklerin giderilmesi için ölçme aracı çerçevesinde ve sınav sistemi çerçevesinde önlemler alınabilir. Bu risk faktörünün giderilmesi için ölçme aracı çerçevesinde alınacak önlem özel yetenek sınavının yüksek düzeyde yordama gücüne kavuşturmadır. Bu risk faktörünün giderilmesi için sınav sistemi çerçevesinde önlem, sınavın uygulanma süresine dahil olmadan öğrenciyi tanıma işlevini yerine getirecek aşamalar eklemektir. Araştırmada özel yetenek sınavı ile ilgili ortaya çıkan bir diğer risk olan sınava başvuran aday sayısının sayıca fazla oluşunun yarattığı risk iki alt kategori altında incelenmiştir. Bunlar sınava başvuran adaylar açısından oluşan risk ve sınavı değerlendirecek uzmanlar açısından oluşan risktir.

Başvuran kişi sayısı kaynaklı risk etkisini azaltmak için sınavın eleme sistemi çerçevesinde alınabilecek önlemler ve sınav uygulanma tarihleri çerçevesinde alınabilecek önlemler olmak üzere iki önlemden söz edilebilir. Sınavın eleme sistemi çerçevesinde alınabilecek önlem olarak özel yetenek sınavının eleme aşamasına yurt dışı örneklerinde görüldüğü gibi portfolyo ve görüşme aşamalarını dahil etmektir. Sınava başvuran adayların sayıca çok oluşunun, giriş özel yetenek sınavının doğru bir ölçme-değerlendirme sonucuna ulaşması konusunda oluşturduğu riski azaltmak için alınabilecek önlemlerden bir diğeri de sınav aşamalarının tek günde değil, farklı günlere dağıtılarak gerçekleştirilmesidir. Özel yetenek sınavlarında ölçülecek olan yetenek ve becerinin çok boyutluluğu bir diğer risk faktörünü oluşturmaktadır. Araştırmada bu kapsamda, giriş özel yetenek sınavında yordanmaya çalışılan alanın nitelikleri ve onun ilişkili olduğu zihinsel beceri belirlenerek, doğrudan o zihinsel becerinin ölçümünü hedefleyen araçların kullanılması önerilmektedir.

Son olarak özel yetenek sınavına yönelik olarak görülen risk, değerlendirme sürecine dâhil olacak birden fazla ölçme aracının varlığından kaynaklanmaktadır. Bu risk değerlendirme araçlarının taşıdığı risk ve değerlendirme sonuçlarının toplam puana dahil olma yüzdesinin taşıdığı risk olmak üzere iki kategori altında incelenmektedir. Araştırma kapsamında değerlendirme araçlarının taşıdığı riskin azaltılması için sınav ürünlerinin değerlendirilmesi için geçerli ve güvenilir değerlendirme ölçeklerinin kullanılması önerilmektedir. Değerlendirme sonuçlarının toplam puana dahil olma yüzdesinin taşıdığı riski azaltmak için alan uzmanı ve ölçme değerlendirme uzmanlarının bir araya geldiği ortak çalışmalar gerçekleştirilmesi son derece önemlidir.

Bu araştırma giriş özel yetenek sınavlarının özelliklerini Türkiye'deki güzel sanatlar fakültelerinin sınav uygulama klavuzlarındaki açıklamalar temelinde incelemektedir. Araştırmanın sahip olduğu bu sınırlılığı gidermek için gelecek araştırmacılar giriş özel yetenek sınavının özelliklerini ve taşıdığı riskleri sınavın paydaşlarının bakış açıları ve deneyimleri temelinde betimleyebilir. Öte yandan dünyadaki giriş özel yetenek sınavı uygulamaları ile Türkiye'deki uygulamaları karşılaştırmalı olarak inceleyen araştırmalar da alandaki önemli bir eksikliğin giderilmesini sağlayacaktır. Giriş özel yetenek sınavlarının bu araştırmada ifade edilen önlemler çerçevesinde

uygulama modellerinin geliştirilmesinin ve bu konuda uygulamalı araştırmaların yürütülmesinin alanyazına önemli katkılar sağayacağı düşünölmektedir.

Kaynakça

- Altınkurt, L. (2006). Üniversitelerdeki güzel sanatlar eğitim programları giriş sınavı sonuçlarının değerlendirilmesi (Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Örneęi). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 227-238.
- Kavuran, T. (2004). Resim-İř Öğretmenliği Anabilim Dallarına Özel Yetenek Sınavları İle Öğrenci Alınırken Karşılaşılan Sorunlar. Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler Sosyal Bilimler Dergisi Sosyal Bilimler Dergisi, 13(2), 167-190.
- Atar, H. Y. (2012). Resim-iř öğretmenliği özel yetenek sınavlarının sınıflama doğruluğu üzerine bir çalışma. *Eğitim ve Bilim*, 37(163).
- Çakan, M., & Kaplan, S. (2007). Resim-iř öğretmenliği giriş yetenek sınavı: yordama geçerliği ve sınavın çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 5-7 Eylül 2007, Tokat.
- Kayahan, Z., & Kuru, A. Ç. Türkiye'deki Görsel İletişim Tasarımı Bölümlerine Öğrenci Alımında Uygulanan Sınavlar Hakkında Öğretim Elemanı Görüşleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (19), 75-87.

Ek. Araştırma Kapsamında İncelenen Giriş Özel Yetenek Sınav Klavuzlarına İlişkin Bilgiler

Üniversite	Ortak Sınav / Bölüm Sınavı	Baraj Sınavı	1. Aşama	2. Aşama	3. Aşama	Sınav Günü Sayısı
Trakya Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Canlı Modelden Desen sınavı	Grafik Tasarımı Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Resim Bölümü: Bellek veya yarı belleğe dayalı desen sınavı Heykel Bölümü: Desen sınavı	Yok	2 Gün
Süleyman Demirel Üni.	Bölüm sınavı	Var	Canlı Modelden Desen sınavı	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	2 Gün
Necmettin Erbakan Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Canlı Modelden Desen sınavı	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	2 Gün
Mimar Sinan G.S.Üni	Bölüm sınavı	Var	Grafik Tasarımı Bölümü: Tipografik düzenleme Resim Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Heykel Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Seramik ve Cam Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı	Grafik Tasarımı Bölümü: Geometrik objelerden imgesel kompozisyon Resim Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Heykel Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Seramik ve Cam Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	2 Gün
Mersin Üni.	1.ve 2. aşama ortak sınav	Yok	Canlı Modelden Desen sınavı	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	1

Marmara Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Görsel algılama / bellek / kurgulama.	1.Kısım: Model / bellek / kurgu / şekillendirme. 2.Kısım: Dosya değerlendirmesi ve sözlü görüşme;	Yok	7 1.Aşama 2 gün 2.Aşama/1. Kısım (Uygulama) 3 Gün 2.Aşama/2. Kısım (Dosya+Sözlü) 2 gün
Kocaeli Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Modelden veya nesne grubundan gözlem yoluyla verilen konuya yönelik kurgusal tasarım	Grafik Tasarımı Bölümü: Verilecek alan soruyla ilgili olarak; a) Yetmişbeş (75) kelimelelik bir metin oluşturulması b) Metinle ilişkili olarak çizim yapılması Resim Bölümü: İmgesel karakalem desen sınavı Seramik Bölümü: 1.Oturum: Görsel Algı ve Genel Kültür Sınavı''. Sınav süresi 30 dakikadır. II. Oturum: İmgesel Kurgulama ve	Yok	2

				Tasarıma Yönelik Çizim Sınavı		
Kastamonu Üni.	Ortak sınav		Canlı modelden desen	Yok	Yok	1
Çankırı Karatekin Üni.	Ortak sınav	Yok	Canlı modelden desen	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	1
İnönü Üni.	Bölüm Sınavları		Canlı modelden desen + İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	Yok	1
Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	Ortak sınav	Yok	Canlı modelden desen + İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	Yok	1
Hacettepe Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Canlı modelden desen + Konulu çizim (herhangi bir konuda adayın; yaratıcılığını, hayal edebilme kapasitesini, gözlem gücünü, seçtiği konuya bakış açısını ve algı birikimini ön plana çıkartmayı amaçlayan hayali çalışmayı içerir)	Bölüme özgü soru	Yok	2

Giresun Üni.	Ortak sınav	Var	Canlı modelden desen	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	1
Atatürk Üni.	Ortak sınav	Var	Canlı modelden, hayalden veya nesnelere bir veya birkaç aşamalı "Desen" sınavı	Canlı modelden, hayalden veya nesnelere bir veya birkaç aşamalı "Desen" sınavı	Adayların genel kültür ve sanatsal eğilimlerinin ölçüldüğü yazılı veya sözlü bilgi ölçme dosya inceleme sınavları	2
Erciyes Üni.	Ortak sınav	Yok	Canlı modelden desen	İmgesel karakalem desen sınavı	Yok	2
18 Mart Üni.	Ortak sınav	Yok	Çizim sınavı	Yok	Yok	1
Cumhuriyet Üni.	Bölüm sınavları	Yok	Resim, Grafik, Heykel Bölgümleri: Adayların algı derinliklerini, imgesel dağarcıklarını, gözlem yeteneklerini, sanatsal kabiliyetlerini ve yaratıcılıklarını ölçmeye yönelik iki ayrı uygulama yaptırılacaktır.	Yok	Yok	1
Muğla Sıtkı Koçman Üni.	Ortak sınav	Var	Canlı model ile birlikte hayalgücüne dayalı bir ya	Canlı model ile birlikte hayalgücüne dayalı bir ya da	Yok	2

			da birkaç nesnenin çizimine dayanır.	birkaç nesnenin çizimine dayanır.		
Anadolu Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Görsel Algı Genel Kültür Test Sınavı	Baskı Sanatları Bölümü: Karakalem Çizim Sınavı Çizgi Film (Animasyon) Bölümü: Hareket ve Öykülemeye Yönelik Karakalem Çizim Sınavı Heykel Bölümü (İlk oturum): Karakalem Çizim Sınavı (İkinci oturum): Çamur ile Üç Boyutlu Şekillendirme Sınavı Grafik Bölümü: Hayalden Karakalem Çizim Sınavı Resim Bölümü: Karakalem Desen Çalışması Seramik Bölümü: İmgesel Kurgulama ve Tasarıma Yönelik Karakalem Çizim Sınavı	Yok	2
Akdeniz Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Canlı modelden desen	Seramik ve Heykel Bölümleri: Üç boyutlu kil uygulamaları Diğer Bölümler: İmgesel Desen Sınavı	Yok	2

Dokuz Eylül Üni.	1. Aşama ortak 2. Aşama bölüm sınavı	Var	Canlı modelden desen	İmgesel Desen Sınavı + Algıya dayalı desen sınavı	Sözlü Görüşme ve Dosya İnceleme (Resim Bölümü)	5
Hatay Mustafa Kemal Üni.	Ortak sınav	Var	Canlı modelden desen	İmgesel desen sınavı	Yok	2
Ordu Üni.	Bölüm sınavları	Yok	Canlı modelden desen	Resim ve Heykel Bölümleri: İmgesel desen sınavı Grafik Tasarımı Bölümü: Verilen konu ve yönergelere bağlı kalarak bir grafik ürünün tasarlanması.	Yok	1